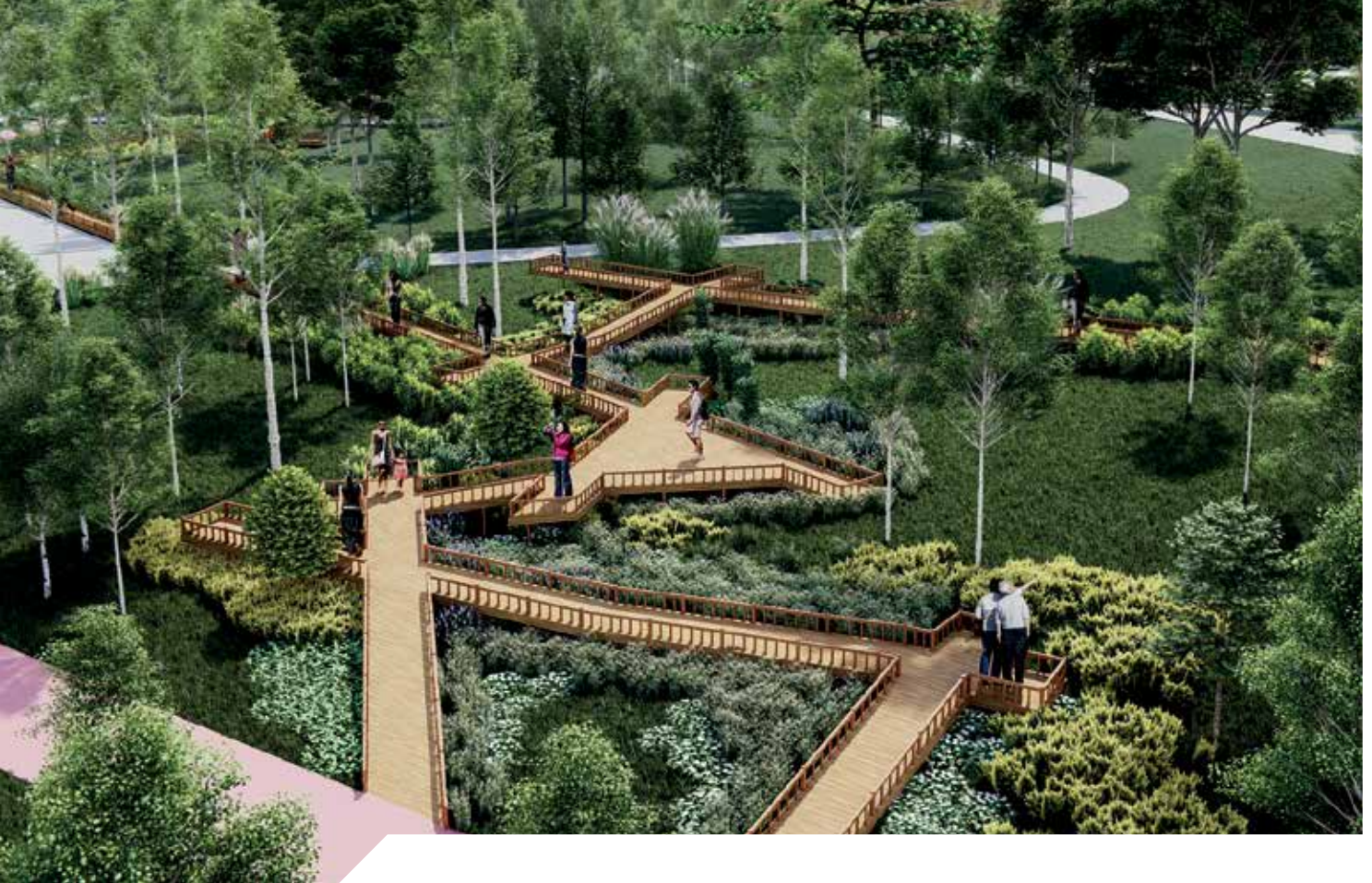

KONYA EREĞLİ MİLLET BAHÇESİ

Kentsel yeşil alanlara yeni bir soluk kazandıran millet bahçeleri tasarımını içinde bulunduğu bağlama göre değerlendirmek gerektiğini belirten Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Doruk Görkem Özkan, Ereğli Millet Bahçesi'nin tasarım sürecini, şehir-mekan-boşluk üçlemesinde millet bahçelerinin pozisyonunu ve şehirlere katacaklarını anlatıyor.

Konya Ereğli Millet Bahçesi'nin projelendirilmesinde alanın fiziksel, sosyokültürel ve ekonomik yapısında neleri dikkate aldınız?

Ereğli ilçesi tarih boyunca Hitit, Asur, Kimmer, Frig, Lidya, Pers, İskender İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu ve Bizans idaresinde kalmış, Anadolu Selçukluları zamanında Türklerin idaresine girmiş, Fatih Sultan Mehmet devrinde Osmanlı topraklarına katılmış ve Cumhuriyet döneminde de Konya'nın ilçesi olma durumunu devam ettirmiştir. Toros dağlarının eteklerinde kurulan ilçe tarih boyunca bahçeleriyle "Yeşil Ereğli" olarak anılmıştır. Doğal gıda boyası olarak Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerine ihraç edilen siyah havucun yetiştirilmesi ve

beyaz kiraz üretiminde dünya çapında söz sahibi olması da Ereğli'nin önemli özelliklerindedir.

DENEYİM MEKÂNLARI

Tüm bu zenginliklerin, özgünlüğün ve tarihin vermiş olduğu farkındalıkla yaşanabilirliğe atıfta bulunan, hatıraların katmanlaştığı deneyim mekânları oluşturan ve Ereğli kent kimliğini koruyup geliştirecek bir tasarım yaklaşımı benimsenmiştir. Mekânın yeniden biçimlendirilmesi ve yeni bir işlev yüklenmesi, içinde yaşayan insanların algılama biçimleri, tutum ve davranışlarına göre farklılaşan eylemleri içinde barındırmaktadır. Bu boyutuyla düşünüldüğünde kentsel yeşil alanlara yeni bir soluk kazandı-

ran millet bahçeleri tasarımını içinde bulunduğu bağlama göre değerlendirmek gerekir. Dolayısıyla bağlam, onu saran çevre, çevrenin sunduğu fiziksel, sosyal, algısal ve ekonomik özelliklerin bize ne söylediği öncelikli değerlendirilmesi gereken konulardır.

MEKÂN VE YER

Mekân sonsuz alan içinde sınırlama ile tanımlanabilen boşluktur. Mekân onu saran ve sınırlayan bileşenlerinin yanında, onu anlamlandıran insan faktörü ile varlığını sürdürmektedir. Lefebvre (1991) mekânın insanla var olduğunu ve mekânsal ilişkilerin sosyal anlamlarla oluştuğunu belirtmiştir. Bu mekânlarla kurulan bağlar, ilişkiler sonucu deneyimler oluşur. Böylece

Doç. Dr. Doruk Görkem Özkan
KTÜ Orman Fakültesi,
Peyzaj Mimarlığı Bölümü

içinde bulunduğumuz “mekân” (space) artık anlamlı “yere” (place) dönüşür. Bu kapsamda yer, insanlar tarafından kullanılan, deneyimlenen, anlam ve değer yüklenmiş mekânın bir parçasıdır. Yani mekânlar, o mekândaki yaşanmışlığın katmanlaşması ile yere dönüşürler.

Konya Ereğli Millet Bahçesi'nin projelendirilmesinde, tasarım öncesi programlama sürecinde, konumun fiziksel ve sosyal özellikleri ile ihtiyaçlar değerlendirilmiştir. Dolayısıyla tasarıma girdi sağlayan programlama sürecinde “önemlileri ayrıştırma ve önceliklendirme” kapsamında yaşanabilirliğe atıfla fiziksel ve sosyal özellikler bir arada değerlendirilmiş ve “yer” duygusunun oluşacağı deneyim mekânları tasarlanmıştır. Bu süreçte konum, arazi verileri, tarihsel süreklilik ve öne çıkan değerler “genel yaklaşım” ve “mekânsal veriler” altında değerlendirilmiştir.

KENT KİMLİĞİNE KATKI

Konya Ereğli Millet Bahçesi'ndeki mekân ve yerlerden bahsedebilir misiniz?

Konya Ereğli Millet Bahçesi 199 bin metrekare toplam alana sahiptir. Konum

25 metre yükselti farkına sahip, eğim ise yüzde 6-10 arasında homojen bir yapıdadır. Mevcut eğim ve arazi yapısı göz önüne alınarak eğime paralel akslar oluşturulmuş ve kademeli olarak tasarım programı kurgulanmıştır. Projenin programlama aşaması olan araştırma sürecinde belirlediğimiz öncelikli hedef, Ereğli'nin değerlerini koruyan, yaşatan, aidiyet ve yer duygusunu geliştiren ve üst ölçekte kent kimliğine katkı sağlayan deneyim mekânları tasarlamaktır.

BEYAZ KİRAZ, BODUR ELMA VE SİYAH HAVUÇ BAĞÇELERİ

Tasarım ana kararlarında “Süreklilik aksı”, “sosyal odak” ve “koruma odakları” belirlenmiştir. 132 bin 600 metrekare yeşil alana sahip projede sosyal odak kapsamında millet kıraathanesi, rekreasyon alanı, etkinlik çayırı, sürdürülebilir canlı strüktür-keşif aksı, mini dinleti alanları ve eko-seyir kabinleri tasarlanmıştır.

Projede yenilebilir bahçe kapsamında beyaz kiraz bahçesi, bodur elma ve siyah havuç bahçeleri oluşturuldu. Özellikle beyaz kiraz ve siyah havuç Ereğli'nin en önemli simgelerinden biridir ve bu yanıyla

BOŞLUK, OLMAZSA OLMAZ BİR BAŞLANGIÇTIR

Millet bahçelerine dünyadan pek çok örnek verebiliriz; Summer Palace, Phoenix Park, Griffith Park, Djurgården ve Royal Botanic Gardens dünyadaki en iyi şehir parklarından... Türkiye’de millet bahçesi projeleri, bu örneklerde olduğu gibi büyük park, bahçe statüsüne ulaşabilir mi?

Salgınla mücadele ettiğimiz bu dönemde, açık yeşil mekânların önemini bir kez daha anladık. İnsan sağlığı, mutluluğu ve refahının, ancak başarılı ekolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları olan sürdürülebilir çevrelerde mümkün olduğunu da gördük. Bunların tamamının aslında yaşanabilirliğe atf veren çevreleri ifade ettiğini belirtebiliriz.

Bu kapsamda açık mekânlar, kent dokusunun temel elemanlarından biridir ve mimari yapı ile ulaşım ağı dışında kalan boşluklardır. Kentler, fiziksel olarak yapıardan ve yapılar dışında tanımlanmış boşluklardan oluşur. Ve boşluk esasında olmazsa olmaz bir başlangıçtır. Günümüzde ise kentleşmenin etkisiyle yeni yerleşim ve ticaret alanlarının oluşmasına yönelik çalışmalar kent içi boşluklar olarak nitelendirileceğimiz kentsel yeşil alanlar üzerinde

ciddi baskı oluşturmaktadır. Doluluğu kentsel yapıyı çevre olarak nitelersek, içindeki bu boşluklar kente hayat verir. Millet Bahçelerini de kent içi boşluklar olarak düşünmekteyim.

Kent için hareket alanları, anıların, hatıraların, deneyimlerin katmanlaştığı, sosyal ilişkilerin geliştiği, topluluk duygusunun olduğu mekânlardır. Dolayısıyla, uluslararası ölçekte millet bahçeleri tasarım ve planlama sürecinin doğru bir yaklaşım içerisinde olduğu söylenebilir.

Dünya nüfusunun büyük bölümü kent merkezlerinde yaşamakta ve bu yaşam alanlarında küresel iklim değişikliği belirgin olarak hissedilmektedir. Ekolojik boyutu düşünüldüğünde de kentleri küresel iklim değişikliği etkilerine karşı daha dirençli hale getirmesi açısından şehir parkları oldukça önemlidir. Günümüzde planlama ve tasarım çalışmalarını gerçekleştirilen veya uygulamaları tamamlanmış pek çok millet bahçesinin hedefi, değerleri ile peyzajları korumak, düzenlemek ve geleceğe yönelik sürdürülebilir yaklaşımlar getirmektir. Bu hedef doğrultusunda planlama ve tasarım çalışmaları gerçekleştirilen millet bahçeleri kentine, bölgesine ve ülkesine değer katmaya devam edecektir.

